

“Gehandicapten zinvol werk

“Op mijn zorgboerderij komen mentaal gehandicapten om een dagje zinvol bezig te zijn”, zegt Peter Van Kerckhove van de biologische geitenboerderij 't Eikenhof. “Vooral echt werk, waar klanten graag voor in hun geldbuidel tasten, geeft gehandicapten voldoening”, vindt Dirk Govaerts van dorpsgemeenschap Widar. Of zorgboerderijen winstgevend bedrijven moeten zijn of veilige thuishavens, daarover kun je discussiëren. Dat de vraag ernaar tientallen keren groter is dan het aanbod, lijkt geen twijfel.

door Maarten Byttebier, freelance

De studie van het Nederlandse Landelijk Steunpunt Landbouw en Zorg 'Boer zorg dat je boer blijft' stelt het heel helder. Volwaardig werk op een echt land- of tuinbouwbedrijf dat rendabel moet zijn, heeft gehandicapten meer te bieden dan gecreëerd of hobbyachtig werk. Ze halen er meer voldoening uit, groeien sneller naar zelfstandigheid, het bevordert hun maatschappelijke integratie en ze steken heel wat van elkaar op. Dirk Govaerts van dorpsgemeenschap Widar in Merksplas kan dat alleen maar volmondig beamen. “Het is essentieel dat je die mensen au sérieux neemt. Ze voelen dat en ze appreciëren

Dirk Govaerts:
“Iedereen heeft recht op zinvol werk, ongeacht zijn handicap”

het. Ze hebben recht op volwaardig werk, waar ze trots op kunnen zijn. Zevenendertig gehandicapten werken bij Widar, van wie veertien in de land- en tuinbouw. Anderen genieten ervan bezig te zijn met de koeien, varkens of kippen, nog anderen zetten zich in de verwerking in: ze bakken brood, maken confituur, werken in de weverij of helpen gewoon in het huishouden. Een niet te onderschatten taak, want Widar is een dorpsgemeenschap waar de gehandicapten ook wonen.

Routine

Anders gaat het eraan toe op de biologische geitenboerderij 't Eikenhof in Lokeren, waar één dag in de week tien bewoners van zorginstelling Emiliani komen werken met twee begeleiders. Boer Peter Van Kerckhove vindt dat systeem ideaal. Een gehandicapte voor een langere periode in dienst nemen, zoals de Nederlandse studie suggereert, heeft hij vroeger nog gedaan. “Maar die gasten blijken nu eenmaal liever in groep te werken dan alleen. Samen plezier maken, genieten van pasgeboren lammetjes, koffie drinken in de tuin geeft zowel hun als ons veel voldoening. Een dag per week de handen uit de mouwen komen steken op een echte boerderij is voor velen een droom.”

“Sommigen hebben bovendien een strakke structuur nodig of kampen met medische problemen. Weten dat je er niet alleen voor staat en kunnen terugvallen op begeleiders is dan essentieel. En ook gewoon erg praktisch. Als je samen

met een zwaar mentaal gehandicapte een stal uitmest en zijn kruiwagen is vol, dan blijft hij daar gewoon staan. Je moet hem zeggen waar hij die leeg moet kieperen en hopen dat hij dat ook doet. Om maar te zeggen: het is ook niet evident om een zinvolle dagbesteding te voorzien voor zo'n groep. Veel werk op een boerderij is gemechaniseerd en kaas maken is moeilijk. Het belangrijkste is misschien wel dat je boer blijft. De tijd die we investeren om samen met hen te werken moet economisch verantwoord zijn. Vooral omdat het tot nu toe onbezoldigd is. Eén dag per week blijkt ideaal, zowel voor ons als voor hen.”

Steven De Waegenaere van Emiliani, die de gehandicapten begeleidt, sluit zich daarbij aan. “Mochten ze elke dag op de boerderij zitten, zouden ze dat maar gewoontjes beginnen vinden. Nu kijken ze echt elke keer opnieuw uit naar die maandag tussen de geiten. Bovendien is het niet erg realistisch om mensen met zulk een laag niveau voltijds te laten meedraaien in een winstgevend bedrijf. Routine is in dat geval erg belangrijk, zij kunnen nog te weinig uit zichzelf.”

Vreemde eend

Govaerts van dorpsgemeenschap Widar is het daar niet mee eens. “Hoe zwaar iemand gehandicapt is, speelt in principe geen rol. Elke mens heeft recht op zinvol werk, omdat hij zich net door zijn werk verder kan ontwikkelen. Wie is er nu in godsnaam bij gebaat dat die mensen de rode blokken in de rode pot steken en de blauwe in de blauwe pot. Zeker als de potten daarna worden omgekeerd, de inhoud door elkaar wordt gehaald en het spelletje opnieuw van nul kan beginnen. Ik stel het nu een beetje cru voor, maar dat is wel een idee dat jarenlang geleefd heeft. Typerend is de naamgeving van instellingen. Terwijl Widar vroeger een 'bezigheidstehuis' was, zijn we nu een 'tehuis voor niet-werkenden'. Die twee termen verwoorden de visie over wat personen met een mentale handicap kunnen. Het wordt hoog tijd dat we niet meer uitgaan van de beperkingen van een mens, maar dat we op zoek gaan naar zijn mogelijkheden en die

Peter Van Kerckhove: “Als je samen met een zwaar mentaal gehandicapte een stal uitmest en zijn kruiwagen is vol, dan blijft hij daar gewoon staan. Je moet hem zeggen waar hij die leeg moet kieperen en hopen dat hij dat ook doet.”

bieden op maat”

wat meer benadrukken en stimuleren. Gelukkig is er de laatste tien jaar veel veranderd, al leeft die pure caritasgedachte soms nog onbewust door. Met onze overtuiging zijn wij bijvoorbeeld nog altijd de vreemde eend in de bijt: zowel matig als zwaar mentaal gehandicapten kunnen bij ons aan de slag.”

die zij hebben samengesteld. En die link moet heel visueel aanwezig zijn. Dat is een belangrijk criterium om de zinvolheid van het werk te bepalen.”

Marleen Meganck kan zich dat perfect voorstellen. Ze volgde de opleiding landbouw en zorgverlening bij de

om te mógen werken. Stel je voor! Je zelfvertrouwen zakt meteen onder het vriespunt.”

Meganck is zelf vastbesloten een soort zorgboerderij te beginnen. “Ik werk al jaren als therapeut. Altijd zat ik binnen, zoals de meeste mensen trouwens. Ik werd er bijna depressief van.

“Wat die mensen vooral motiveert, is dat ze zien dat de klanten hun portemonnee opendoen voor wat zij gemaakt hebben”, gaat Govaerts verder. “Als ze hun zelfgebakken brood naar de winkel brengen, waar de klanten ervoor betalen, dan hebben ze echt het gevoel dat ze iets doen voor een ander, dat ze iets presteren en dat ze iets betekenen in de maatschappij. Dat is ook het geval als ze zien dat de groentepakketten worden afgehaald

vzw Landwijzer en heeft met haar man al zo’n drie jaar een biologisch tuinbouwbedrijfje. Ze hebben een negentienjarige zoon die gehandicapt is. “Tuurlijk is het belangrijk dat die mannen zien dat er betaald wordt voor hun werk. Dat doet deugd. Het zogenaamde persoonlijk assistentiebudget van belangenvereniging Inclusie Vlaanderen vertrekt uitgerend vanuit de omgekeerde logica: gehandicapten moeten net betalen

Dirk Govaerts: “Als de gehandicapten hun zelfgebakken brood naar de winkel brengen – waar de klanten er dus voor betalen – dan hebben ze echt het gevoel dat ze iets doen voor een ander.”

Als ik merk hoeveel genot ik er nu zelf aan beleef buiten in de natuur te werken, dan kan het niet anders of dat is ook heilzaam voor gehandicapten.” Wellicht zonder het zelf te beseffen verwoordt ze wat de – alweer Nederlandse – studie ‘Van buiten word je

Loon naar werken?

Positief aan het feit dat de term zorgboerderijen de laatste jaren is opgedoken, is dat er meer over wordt gepraat. Ook op beleidsniveau. Zo zijn er subsidies op komst voor zorgboerderijen, die trouwens niet alleen gehandicapten opvangen maar ook plaats bieden aan jongeren uit de bijzondere jeugdzorg of aan personen uit de psychiatrie. Bovendien zijn er ook een klein aantal zorgboerderijen voor dementerende bejaarden, langdurig werklozen, kinderen, ex-verslaafden en personen met een burnout. “De Administratie Land- en Tuinbouw (ALT) begon de regelgeving uit te werken ten tijde van Vlaams landbouwminister Ludo Sannen (toen Groen!)”, zegt Hilde Weckhuysen, coördinator van het Steunpunt Groene Zorg. “Toen Yves Leterme (CD&V) op Landbouw terechtkwam, heeft hij in een uniek overleg met het kabinet van Welzijn van partijgenote Inge Vervotte de subsidie op de rails gezet.”

“Eind maart werd de laatste hand gelegd aan de tekst, die binnenkort wordt voorgelegd binnen de Vlaamse regering. Ik verwacht dat de subsidies in de tweede helft van dit jaar worden uitbetaald, want de budgetten zijn ingeschreven in de begroting van Landbouw. Hoe het concreet in zijn werk gaat? Er zal een driepartijenovereenkomst nodig zijn. Boer, cliënt en zorginstelling moeten die tekenen om in aanmerking te komen voor de subsidie.”

Is er geen gevaar voor misbruik? Gaan boeren geen zorgvragers inschakelen om de premie op te strijken? Weckhuysen: “De voorliggende bedragen zijn niet hoog: 40 euro per dag voor wie een tot drie personen individueel onder zijn hoede neemt, 15 euro voor een groep met begeleider. En daar gaan nog belastingen af. Op die manier trekken we alleen wie al overtuigd was makkelijker over de streep. De jarenlange onbezoldigde inzet van de al actieve zorgboeren krijgt zo eindelijk een gepaste waardering.”

Je zou ook meer subsidie kunnen geven en ervoor zorgen dat die gedeeltelijk terechtkomt bij de gehandicapten die werken. Wie geld krijgt voor zijn werk, heeft er meer voldoening van, ziet zich in de maatschappij meer gewaardeerd, bevestigt ook de Nederlandse studie over zorgboerderijen. “Veel geld verdienen laat het arbeidsreglement niet toe”, weet Eric Samoy van de onderzoeksceel van het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap. “Gehandicapten krijgen een vervangingsinkomen. Zodra ze een peulenschil bijverdienen, wordt dat bedrag afgetrokken van hun uitkering. Dat is vervelend, maar het werkt niet remmend. Een boerderij is een erg zinnige omgeving, ik kan me inbeelden dat veel van die gasten alleen daar echt willen werken. Of ze dan extra loon krijgen of niet, speelt geen rol. Ze doen het net zo graag vrijwillig.”

beter' stelt: de natuur heeft een uiterst positieve invloed op onze gezondheid.

Commercie

Op de vraag of zorgboerderijen het best rendabele bedrijven dan wel veilige thuishavens voor de zwakkeren zijn, heeft Meganck geen eenduidig antwoord. "Natuurlijk heb ik geen zin om puur aan liefdadigheid te doen. Vandaar dat er ook een gevaar in schuilt. Als je iemand constant onder je hoede moet nemen, verricht je eigenlijk het werk van een halve mankracht in plaats van dat van twee. Dan maak je verlies en dat kan de bedoeling niet zijn. Dus ja, het moet wat rendabel blijven voor mij. Aan de andere kant mag je ook nooit werken om te werken. Het moet het een zinvolle dagbesteding blijven, zowel voor jezelf als voor de hulp. Het commerciële mag niet primeren." Die spanning is altijd aanwezig, bevestigt Govaerts. "Rendabel zijn is zeker ons streven, maar dat lukt niet altijd."

"Kijk, het ultieme doel moet altijd zijn: iemand de kans bieden om uit een instelling te geraken", vat Meganck samen. "Dat lukt het best door iemand werk aan te bieden

volgens zijn eigen capaciteiten.

Dat geldt voor iedereen, trouwens. Daarom dat ik ook van plan ben langdurig werklozen werk te geven. Arbeid op maat, daarom draait het." Ze verwoordt

daarmee een standpunt waar iedereen

in deze discussie zich wel achter kan scharen.

De Waegenaere van zorginstelling Emiliani kan Megancks project alleen maar toejuichen. "Er is een nijpend tekort aan zorgboerderijen. Zo kunnen er bij ons amper tien van de vijftig gegadigden elke week op boerderijbezoek. Liefst nog zouden we een boerderijtje bij onze instelling beginnen. Maar daar moet je het geld en de oppervlakte voor hebben. Een boerderij, of die nu bio is of niet, is ideaal voor mentaal gehandicapten: ze biedt de gelegenheid om buiten te werken, te genieten van het contact met dieren. Of je het een zorgboerderij noemt of niet, heeft niet zoveel belang. Wij gaan al meer dan tien jaar op bezoek bij 't Eikenhof, lang voor de term zorgboerderij bestond."

www.groenezorg.be
www.landbouwzorg.nl

Willem Dewaele uit Gent is mentaal gehandicapt en gaat op dinsdagvoormiddag steevast een handje helpen op een boerderij in de buurt. Met deugdendoend enthousiasme vertelt hij over zijn job. "Ik doe mijn werk op de boerderij ontzettend graag. Stallen uitmesten, de dieren eten geven, de koeien, de varkens, de kippen. Het is echt een droom van mij die uitkomt." Zijn grote liefde voor dieren blijkt duidelijk als hij antwoordt op de vraag waar hij de andere dagen van de week werkt. "Ik sorteer papier", vermeldt hij snelsnel voor de volledigheid. "Maar ik werk ook in de Zoo van Antwerpen. Ook daar maak ik de stallen schoon en geef ik de dieren eten." En opnieuw somt hij een reeks dieren op: "Rendieren, lama's, geiten... En mijn vrienden? Die zijn allemaal jaloers dat ik dat werk mag doen."

Bio-bewijs?

door Liesbeth Momerency,
Bioshop Vitaform Lier

Laatst was ik op een congres over voeding, planten en gezondheid. De congreszaal was gevuld met dokters, apothekers, therapeuten, voedingsdeskundigen en ik als een van de weinige (of enige?) natuurvoedingswinkeliers. Ik hoorde de lofzang zingen over de mediterrane voeding met hoge consumptie van groenten, fruit, knoflook, olijfolie, soja- en peulvruchten, vette vis. Met dagelijks de nodige glazen rode wijn ter preventie van hart- en vaatziekten en dit zonder katholiek schuldgevoel!

De voordrachten gingen over voedingssupplementen op basis van planten en groenten als preventiemiddel voor onze beschavingsziekten en als alternatief voor klassieke medicatie (klassiek = meer bijwerkingen dan werking). Producten die natuurlijk eerst hun werking moeten bewijzen met de nodige dubbelblind onderzoeken. Geen werkzaamheid zonder bewijs!

Als biowinkelier en herborist kan ik alleen maar toejuichen dat deze verstandige heren zich nu buigen over producten en voedingswijzen die ik en mijn collega-natuurvoedingswinkeliers al tientallen jaren in onze winkels propaganderen met als enige bewijs onze eigen blakende gezondheid en die van onze klanten!

Toen een knappe cardioloog zijn betoog eindigde met de klacht dat onze tomaten toch niet meer smaakten zoals vroeger, kon ik mij met moeite bedwingen om niet recht te springen en te roepen: "Dan heeft u mijn biotomaten nog niet geproefd: boordevol zonne-energie en vol met lycopene! Heerlijk bij biokaas met omega-3-vetzuren en CLA!" Spijtig genoeg had ik het lef niet. Wel heb ik de organisator aangesproken en hem gevraagd om volgend jaar een voordracht rond de inhoudsstoffen van biologische producten op het programma te zetten. Het is nu immers wetenschappelijk bewezen dat ze meer fytonutriënten bevatten.

De dag dat de medische wereld onze biovoeding promoot ligt wellicht nog ver in het verschiet. Maar nu is de tijd gekomen om alle beschikbare informatie in de kijker te zetten en uit ons eigen kleine wereldje te treden. Immers, als ik mij goed herinner was het woord 'gezondheid' vroeger taboe bij verschillende bio-organisaties. En dit wegens niet bewezen!

Ik mail de organisator van het congres weldra de nodige informatie door...